Dufva, H., A. Mauranen & K. Mäntylä (toim.) 2025. 50 vuotta soveltavaa kielitiedettä: näkökulmia AFinLA ry:n toimintaan. 50 years of applied linguistics in Finland: Perspectives on AFinLA and its activities. AFinLA-teema / n:o 19, 245–267.

Mia Halonen
Jyväskylän yliopisto

Taina Saarinen
Jyväskylän yliopisto

Tieteenala, tutkimusala, koulukunta, instituutio vai organisaatio? Näkökulmia suomalaiseen soveltavaan kielitieteeseen ja kielentutkimukseen

Nostot

- Suomalaista soveltavaa kielentutkimusta määrittävät organisatoriset ja institutionaaliset, eivät niinkään tieteenalaan liittyvät tekijät.
- Vuonna 1970 perustettu Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys AFinLA toimi soveltavaksi identifioitumisen ja yleisestä kielitieteestä erottautumisen paikkana.
- Jyväskylän yliopiston perustaminen, tutkinnonuudistus, aktiiviset toimijat sekä yhteiskunnallista vaikuttavuutta tukenut korkeakoulupoliittinen eetos loivat otollisen ympäristön uudelle tutkimusalalle 1970-luvulla.

VERTAISARVIOITU
KOLLEGIALT GRANSKAD
PEER-REVIEWED
www.tsv.fi/tunnus

Abstract

In this article, we analyze applied linguistics or language studies in Finland by focusing on the distinctions between disciplines, research areas, schools of thought, institutions and organizations. Our data consists of interviews conducted in 2015 and 2016 with key actors (N=20) in the field and a panel discussion held at the AFinLA autumn symposium in 2015 on Applied Linguistics in Finland Now and in the Future. In addition to these interviews, the material includes an interview with Kari Sajavaara on the subject dating from 2003. We analyzed the data using content analysis from the perspectives of discipline, studies, schools of thought, institution and organization identified by science studies and higher education research. The main justification for the status of applied linguistics and language studies as an independent discipline emerged from its institutional and organizational status. Organizational discourse and justifications were strongly intertwined with the disciplinary basis.

Keywords: applied linguistics, applied language studies, discipline, field of study, school of thought, organization, institution

1 Johdanto

Tässä artikkelissa analysoimme ja pohdimme soveltavan kielitieteen ja soveltavan kielentutkimuksen luonnetta ja asemaa suomalaisessa yliopistokontekstissa alan toimijoiden näkemysten valossa. Aineistomme on kerätty Jyväskylän yliopiston Kielikampuksen *Jyväskylä Applied Language Studies (JALS)* -hankkeessa vuosina 2015 ja 2016. Aineisto koostuu 16 alan toimijan haastattelusta ja AFinLAn syyssymposiumissa Helsingissä vuonna 2015 pidetystä viiden alan toimijan paneelikeskustelusta *Soveltava kielitiede Suomessa nyt ja tulevaisuudessa*.

Tarkastelemme sitä, miten toimijat kuvaavat ja määrittelevät soveltavan kielitieteen tai kielentutkimuksen tutkimuskenttää yhtäältä tieteenalamääritelmien ja toisaalta itsemäärittelyjensä ja identifikaatioidensa kautta ja suhteessa kentän institutionaalistumiseen ja organisoitumiseen. Keskustelemme osallistujiemme käsityksistä soveltavan kielitieteen ja kielentutkimuksen asemasta suomalaisen (kieli)tieteen kentällä tieteentutkimuksen teorioiden valossa suhteessa tieteenalaan (*discipline),* tutkimusalaan (*studies),* koulukuntaan (*school*), instituutioon (*institution*) ja organisaatioon (*organisation*).

Käyttämistämme käsitteistä *tieteenala* on käsitteenä tiukin: se perustuu ajatukseen tieteenalasta yhteisen teoriaperustan, käsitteistön, menetelmäpohjan ja tutkittavan ilmiön määrittämänä (esim. lääketiede, politologia*)* (Krishnan 2009). *Tutkimusala* taas tarkoittaa väljemmin jotain (usein) monitieteistä (Becher & Trowler 2001: 42) ja vahvemmin tutkittavaan ilmiöön perustuvaa tapaa määrittää tutkimuksen alaa (esimerkiksi naistutkimus, konfliktintutkimus*)*. *Koulukunta* on tieteen- tai tutkimusalan sisällä syntyvä, tyypillisesti henkilö- tai paikkakeskeinen tapa rajata ja ymmärtää tieteenalaa (Dayé 2015; esim. *Prahan koulukunta*, *chomskylaiset*). *Instituutio* ja *organisaatio* taas kiinnittävät tieteen säännellyksi ja järjestäytyneeksi toiminnaksi (Välimaa 2019).

Me kirjoittajat olemme monella tavalla osallisia tässä keskustelussa. Paitsi että teimme pääosan aineiston haastatteluista ja toimimme paneelin vetäjinä, olimme myös molem-

mat aineistonkeruun aikaan töissä Soveltavan kielentutkimuksen keskuksessa Jyväskylän yliopistossa. Näin asemoidumme itsekin tälle kentälle. Pohdimmekin artikkelia kirjoittaessamme pitkin matkaa omaa positiotamme ja identiteettiämme soveltavan kielitieteen tai kielentutkimuksen edustajina.

Halonen ymmärsi itsensä "soveltavaksi kielentutkijaksi" työhaastattelussaan Soveltavassa kielentutkimuksen keskuksessa vasta seniorina tutkijana. Identifikaatio nousi siis aluksi ns. organisatorisesti, mutta istui lopulta helposti Halosen kielentutkijuuteen, jossa hän oli aina kysynyt yhteiskunnallisia *mitä sitten* -kysymyksiä.

Saarinen muisteli tulleensa saatelluksi soveltavaan kielentutkimukseen väitöskirjavaiheessa, kun korkeakoulututkimuksen väitöskirjalle tarvittiin kotipesä tutkinnon myöntävästä tiedekunnasta. Tällaiseksi valikoitui korkeakoulu- ja diskurssintutkimuksellisen aiheen vuoksi Jyväskylän yliopiston silloisen humanistisen tiedekunnan Soveltavan kielentutkimuksen keskus, jonka juuri eläköityvällä johtajalla Kari Sajavaaralla oli soveltavan kielentutkimuksen lisäksi korkeakoulupoliittista historiaa ja toimijuutta. Sajavaaran seuraaja Minna-Riitta Luukka ohjeisti anglistitaustaista Saarista lukemaan etenkin Sajavaaran ja Arja Piirainen-Marshin toimittaman *Näkökulmia soveltavaan kielentutkimukseen* (2000a) ja samojen tekijöiden toimittaman *Kieli, diskurssi ja yhteisö* (2000b).

2 Aineisto ja analyysimenetelmä

Aineistonamme oli siis Jyväskylän yliopiston Kielikampuksen *Jyväskylä Applied Language Studies (JALS)* -hankkeessa kerätty suomalaisen soveltavan kielentutkimuksen kenttää teoreettisesti, empiirisesti, yhteiskunnallisesti ja historiallisesti kartoittavaa aineisto. Se sisältää eri puolilta kentän keskeisten toimijoiden yksilö- ja ryhmähaastatteluja vuosilta 2015 ja 2016 sekä AFinLAn syyssymposiumissa vuonna 2015 käydyn paneelikeskustelun *Soveltava kielitiede Suomessa nyt ja tulevaisuudessa*. Osallistujiksi valitsimme alan keskeisiä toimijoita, pääasiassa soveltavan kielitieteen professoreita, laitosten johtajia ja AFinLAn ja alan kotimaisten ja kansainvälisten julkaisujen (pää)toimittajia. Lisäksi otimme mukaan Hannele Dufvan vuonna 2003 tekemän professori Kari Sajavaaran haastattelun. Sajavaaran haastattelun otimme mukaan, koska hän oli suomalaisen tieteenhistoriankin (esim. Päärnilä 2008) mukaan alan keskeinen toimija ja johon myös osallistujamme useimmin viittasivat, vaikka muitakin toimijoita nostettiin yksittäin esille.

Aineisto painottuu selvästi Jyväskylän yliopistoon: yhteensä 20 osallistujasta 14 oli Jyväskylän yliopistosta. Valinnat ja rajaukset ovat luonnollisesti meidän, mutta niitä oli osaltaan ohjaamassa JALS-hankkeen tavoite tallentaa soveltavan kielentutkimuksen ja tieteen suomalaista historiaa. Hankkeessa oli olennaista tallentaa ja tutkia ainakin näiden yhteisesti ja institutionaalisesti keskeisiksi miellettyjen toimijoiden näkemyksiä alasta. Esimerkiksi soveltavan kielitieteen oppituolien haltijoita on Jyväskylän yliopistossa selvästi muita yliopistoja enemmän.

Pääosan haastatteluista olemme tehneet itse, ja osan tekivät tutkimusavustajamme Erja Kyckling (nykyinen Kilpeläinen) ja Nelli Miettinen, jotka ovat myös litteroineet aineis-

ton. Olemme analyysissamme käyttäneet sekä nauhoitteita että litteraatteja. Artikkelin esimerkit esitämme sanatason tarkkuudella. Esimerkkikatkelmiin olemme lihavoineet niissä esiintyneet henkilöt, jotta erilaiset toimijat helpommin erottuisivat lukijoille.

Haastattelut kestivät 30-120 minuuttia vaihdellen pääasiassa haastateltavien määrän mukaan. Haastatteluista 4 oli yksilöhaastatteluja, 3 kahden ja kolmen hengen ryhmähaastatteluja. Paneelin kesto oli 90 minuuttia. Haastatteluissa ja paneelissa oli sama puolistrukturoitu rakenne:

1. Millainen on polkusi kielitieteilijänä: Miten olet päätynyt siihen, missä nyt olet?
2. Millaisia aiheita olet tutkimuksessasi käsitellyt?
3. Miten edustamasi tutkimusala kytkeytyy juuri soveltavaan kielentutkimukseen?
4. Kuka tai ketkä ovat sinulle alan keskeisimpiä tutkijoita ja teoksia menneisyydessä ja nykyään?
5. Miten soveltava kielentutkimus on kehittynyt vuosien varrella: tuleeko mieleesi tärkeitä käänteitä?
6. Mikä ylipäätään on soveltavaa kielitiedettä – mikä ei ole? Onko soveltavalla kielitieteellä ja soveltavalla kielentutkimuksella jokin tärkeä ero mielestäsi?
7. Onko suomalaisessa soveltavassa kielentutkimuksessa jotain erityisen "jyväskyläläistä"? Jos, mitä se on?
8. Miten näet kansainvälisen ja kansallisen (tai "jyväskyläläisen") soveltavan kielentutkimuksen suhteen?

Tämän artikkelin fokuksen kannalta keskeisimmiksi nousivat vastaukset kysymyksiin 3, 4, 6 ja 8. Olemme pseudonymisoineet osallistujamme kirjaintunnisteilla (esim. "Osallistuja A") ja merkinneet esimerkkikatkelmien jälkeen, ovatko ne haastatteluista vai paneelista. Sajavaaraa emme sen sijaan ole pseudonymisoineet. Tähän päädyimme siksi, että hän puhuu muihin osallistujiimme nähden erilaisesta positiosta soveltavan kielentutkimuksen ja sen keskuksen lanseerajana Jyväskylän yliopistossa eri aikakaudella, 1970- ja 1980-luvuilla – ja kymmenen vuotta muita haastatteluja aiemmin.

Nimien lisäksi olemme muuttaneet haastateltavien tai panelistien suoraan tunnistamiseen johtavat paikannimet ja muut tunnisteet. Koska olemme haastatelleet ja keskusteluttaneet juuri soveltavan kielitieteen tai kielentutkimuksen keskeisiä toimijoita eikä tämä kenttä kuitenkaan ole valtavan laaja, aineistommekin on täynnä sellaisia olennaisia rooleja ja toimia, joista osallistujamme ovat tunnistettavissa. Jotkin esimerkeiksi nostamamme katkelmat ovat sellaisia olennaisia tihentymiä paikoista ja kentän vaikuttajista, että pseudonymisointi- ja/tai anonymisointiyritykset alkoivat vaikuttaa paitsi keinotekoisilta myös olennaisen tiedon piilottavilta. Oletamme myös, ettei osallistujien tunnistaminenkaan olisi tällaisessa tutkimusasetelmassa erityisen ongelmallista. Alan ammattilaiset ovat varmasti sitoutuneita pohtimiinsa positioihinsa ja näkemyksiinsä. Katkelmissa ei myöskään puhuta arkaluonteisista aiheista, ja osa niistä tulee alun perinkin julkisesta paneelikeskustelusta. Pseudonymisoinneilla ja anonymisoinneilla haluamme kuitenkin kiinnittää lukijan katseen soveltavan kielitieteen ja kielentutkimuksen teemoihin eikä niistä puhuvaan henkilöön. Kaikki haastateltavat ja panelistit ovat antaneet kirjallisen luvan tallenteen tekemiselle ja sen käyttämiselle *Jyväskylä Applied Language Studies* -hankkeen tutkimusaineistona.

Aineisto on tallennettu Jyväskylän yliopistoon, eikä se ole yleisesti saatavilla. Aineisto on kerätty ennen Yleistä tietosuoja-asetusta, eivätkä luvat näin ollen ole sen mukaiset.

Olemme jäsentäneet ja analysoineet aineistoa teoriaohjautuvan (tai -inspiroituneen) sisällönanalyyttisesti (ks. esim. Hsieh & Shannon 2005; Kyngäs ym. 2020). Tutkimuskysymyksemme on: miten soveltavan kielitieteen ja kielentutkimuksen suomalaiset toimijat käsittävät alan suhteessa tieteenalaan, tutkimusalaan, koulukuntaan, instituutioon ja organisaatioon. Tutkimuskysymykset perustuvat tieteentutkimuksen (esim. Krishnanin 2009 mukaan Goodlad 1979; Krishnan 2009; Becher & Trowler 2001) ja korkeakoulututkimuksen (Välimaa 2019) teoretisointeihin. Olemme siis jäsentäneet aineistoamme näiden käsitteiden avulla (käsitteistä ks. tarkemmin seuraavaa alalukua).

3 Tieteentutkimus teoreettisena kehyksenä: keskeiset käsitteet

Soveltava kielitiede ja soveltava kielentutkimus ovat osa kenttää, jossa tieteenaloja ja tutkimusaloja jaotellaan perustutkimukseen ja soveltavaan tutkimukseen. Tiede- ja teknologiapolitiikasta tuttu jaottelu perustuu ajatukseen siitä, että perustutkimuksessa tehdyt löydöt johtavat hyötykäyttöön yhteiskunnassa tuon tiedon soveltavan tutkimuksen kautta. Ajatusketju on erityisen tuttu teknologiatieteissä (soveltava fysiikka, sovellettu matematiikka), mutta se on levinnyt myös ihmistieteiden puolelle, kuten Becherin ja Trowlerin (2001) jaottelu puhtaisiin ja sovellettuihin (*pure* ja *applied)* sekä koviin ja pehmeisiin (*hard* ja *soft)* osoittaa. Becherin ja Trowlerin jaottelussa esimerkiksi kasvatustiede ja jotkut sosiaalitieteelliset alat ovat sovellettuja ja pehmeitä.

Lineaarinen ajatus perustutkimuksen ja soveltavan tutkimuksen luonteesta on uinut tutkimuspoliittiseen ajatteluun tieteellisen työn luonteesta siinä määrin, että esimerkiksi Suomen Akatemian Tieteen tila -raporteissa tätä jaottelua käytetään tutkimuksen rahoituksen jakautumista kuvattaessa (Suomen Akatemia 2022). Toisaalta jaottelua perustieteisiin ja soveltaviin tieteisiin on myös kritisoitu: se ei ole yksiselitteinen, vaan perustuu toisen maailmansodan jälkeiseen tiedetilastoinnin tarpeeseen erityisesti länsimaissa (Miettinen & Tuunainen 2010). Perustutkimuksen ajateltiin olevan perinteistä, "akateemisen vapauden" piirissä olevaa tutkimusta, kun taas soveltavalla tutkimuksella nähtiin kytköksiä yhteiskunnan, talouden ja teknologisen kehityksen tarpeisiin.

Käsittelemme tässä artikkelissa erityisesti suomalaisessa kontekstissa käytyä keskustelua soveltavasta kielitieteestä ja kielentutkimuksesta (ks. Mustajoki & Nikanne, tässä julkaisussa). Englanninkielinen kirjallisuus käyttää pääasiassa *applied linguistics* -käsitettä (de Bot 2015). Esimerkiksi Scopus-tietokantahaussa vuosilta 1970–2025 *applied lingustics* esiintyi 5011 julkaisun otsikossa, abstraktissa tai avainsanoissa. Vastaavassa haussa *applied language studies* esiintyi 47 kertaa.

1970-luvulla soveltava kielitiede ja kielentutkimus keskittyi pitkälti kielenopetukseen ja testaukseen ja oli usein luonteeltaan kontrastiivista (ks. Dufva, tässä julkaisussa). 1980-luvulla mukaan tuli psykolingvistiikkaa, ja samalla käsitettä *applied* alettiin problematisoida. 1990-

luvun sosiaalinen käänne ja muutokset toivat tullessaan kulttuurienvälisen viestinnän, funktionaaliset näkökulmat ja diskurssintutkimuksen, mutta myös korpuslingvistiikan teemoja. 2000-luvulle tullessa kielitaitoa alettiin määritellä uudelleen funktionaalisuuden näkökulmasta ja mukaan tuli kielikoulutuspolitiikan sekä luku- ja tekstitaitotutkimuksen teemoja. 2010-luvulla monikielisyyden kysymykset laajenivat entisestään vahvistaen samalla kielikylpyyn ja vieraskieliseen opetukseen liittyvää tutkimusta. Myös vuorovaikutteisuus ja visuaaliset menetelmät nousivat esiin. (Kalaja ym. 2013; ks. myös de Bot 2015). 2020-luvulla kestävyyden, sosiaalisen oikeudenmukaisuuden, posthumanismin ja uusmaterialismin teemat ovat puhuttaneet soveltavia kielentutkijoita (esim. Pennycook 2022).

Tarkastelemme seuraavaksi artikkelin keskeisiä käsitteitä eli *tieteenalaa, tutkimusalaa, koulukuntaa, organisaatiota* ja *instituutiota.*

Tieteenala ja *tutkimusala* ovat osittain päällekkäisiä ja kaikkiaan vaikeasti määriteltäviä tapoja hahmottaa tiedon tuottamisen ja järjestämisen tapoja (Hammarfeldt 2019). Perinteisesti akateemisten tieteenalojen (*discipline)* on ajateltu organisoivan akateemista oppimista ja tiedontuotantoa esimerkiksi yhdellä tai useammalla seuraavista perusteista (Krishnan 2009 Goodladia 1979 , siteeraten; Välimaa, 2019; käännökset Halosen ja Saarisen):

1) tutkimuksen kohteena oleva ilmiö (esimerkiksi lääketiede, politologia)
2) kumuloitunut tieteenalaspesifi tieto tutkimuskohteesta
3) teoriat ja käsitteet, joiden varassa alat pystyvät jäsentämään kertyvää tietoa tehokkaasti
4) tutkimusalan erityisterminologia
5) tieteenalan omiin tarpeisiin kehitetyt menetelmät ja lähestymistavat, ja
6) institutionalisoituminen oppituoleiksi, laitoksiksi ja akateemisiksi yhdistyksiksi.

Krishnan (2009) käyttää edellä esitellyssä jaottelussa *instituution* käsitettä puhuessaan oppituoleista ja laitosorganisaatioista. Välimaa (2019) on kuitenkin tehnyt tämän työn kannalta mielekkäämmän jaottelun eritellessään korkeakoulutusta yhtäältä *organisaatioina* eli korkeakoulutuksen hallinnoinnin ja järjestämisen tapoina, toisaalta *instituutioina* eli tieteellisen ja tiedollisen toiminnan tapana. Jaottelu on liukuva ja välillä vaikeasti ymmärrettävä. Kärjistetysti soveltavan näkökulmasta katsottuna organisoitumista edustaa järjestäytyminen oppiaineiksi, laitoksiksi ja yhdistyksiksi, ja instituutiota puolestaan tieteen tekemisen ja tiedon tuottamisen tavat ja ihanteet. Soveltavan näkökulmasta organisoitumisella voidaan tarkoittaa professuurin (*oppituoli)* tai yhdistyksen (*AFinLA*, *AILA*) perustamista ja tieteen institutionalisoitumisella tiedon ja tieteen ymmärtämisen tapoja, kuten esimerkiksi intellektuaalisia erontekoja muihin (lähi-)tieteisiin. (Välimaa 2019.) Institutionalisoitumiseen liittyy myös tutkijoitten sosialisaatio tieteenalansa kulttuuriin. Oili-Helena Ylijoki on väitöskirjassaan (1998) *Akateemiset heimokulttuurit ja noviisien sosialisaatio* tutkinut nuorten tutkijoiden sosiaalistumista ja todennut sen tapahtuvan usein tiedostamatta ja hiljaisen tiedon varassa.

Tieteenalaa määrittää siis tietynlainen institutionaalisesti ja organisatorisesti rajattu tapa tuottaa ja järjestää tietoa. Tämä määritelmä on kuitenkin osoittautunut monella tapaa ongelmalliseksi, kun tieteidenvälisen ja monitieteisen tutkimuksen tarpeet haastavat tieteiden välisiä rajoja (Krishnan 2009; Becher & Trowler 2001). Toisen maailmansodan

jälkeen ja etenkin 1960-luvulta alkaen onkin alettu puhua *tutkimusaloista* (*studies*), jotka usein keskittyvät johonkin ilmiöön tai kohteeseen, mikä vaatii monitieteistä lähestymistapaa. Tällöin kaikki tieteenalan kriteerit eivät välttämättä täyty. Tutkimusalat voivat päätyä tavoittelemaan tieteenalan institutionaalista statusta tai päätyä jäämään "ei-tieteenalan" (*undisciplined*) asemaan (vrt. naistutkimus tai kulttuurintutkimus) (Berns & Matsuda 2005).

Instituution, organisaation, tieteenalan ja tutkimusalan yhteenkietoutuneisuutta kuvaa myös niiden ajallinen ja paikallinen muotoutuminen. Tieteellisiä yhdistyksiä on eri aikoina perusteltu erilaisin tiede- ja yhteiskuntalähtöisin perustein. 1600–1700-luvuilla tieteenalojen eriytyminen ja rationalismin aika johti tieteellisten yhdistysten perustamiseen (esim. *The Royal Society of London for Improving Natural Knowledge* (sittemmin *The Royal Society* 1660). Myös ensimmäiset akateemiset journaalit perustettiin 1600-luvulla (esim. *Journal des sçavans* 1664 ja *Philosophical Transactions of the Royal Society* 1665). 1800-luvulla nationalismi ja tieteen kansalliset tarpeet motivoivat tieteellisten järjestöjen toimintaa, esimerkkeinä brittiläiset *Royal Historical Society* 1868 ja *Royal Geographical Society* 1830 tai suomalainen *Suomen Historiallinen Seura* 1875. Toisen maailmansodan aikoihin ja jälkeen tieteen yhteiskunnallistuminen tuotti uudenlaisia yhdistymisen tarpeita (esim. Lagerspetz 2023; Allardt 1999). Vuonna 1970 Turussa perustetun *AFinLAn* lisäksi esimerkki tällaisesta on vuonna 1940 perustettu sosiologien *Westermarck-seura*.

Viides kategoria, jonka alustavan analyysin jälkeen otimme jatkokäsittelyyn, on *koulukunta* (*school of thought*), jolla tarkoitetaan usein tieteen- tai tutkimusalan sisällä syntyvää, tyypillisesti henkilö- tai paikkakeskeistä tapaa ymmärtää tieteen tekemistä (*Prahan koulukunta*, *chomskylaiset*). Kuten edellä esitellyt muut kategoriat, myös tämä on vaikeasti määriteltävissä ja sekoittuu etenkin organisaatioon, joka puolestaan on monin tavoin kytköksissä tieteenalaan. Kun seuraavaksi lähdemme esittelemään aineistoamme ja analyysiamme, se tapahtuu näiden viiden kategorian eli *tieteenalan, tutkimusalan, instituution, organisaation* ja *koulukunnan* käsitteillä.

4 Soveltavan kielitieteen ja kielentutkimuksen institutionaalistuminen tieteeksi

Tieteelliset instituutiot ja niiden organisoituminen nousevat myös aineistossamme keskeiseksi soveltavan kielitieteen tai kielentutkimuksen määrittäjäksi. Institutionalisoitumiseen ja organisoitumiseen liittyy paljon aktiivista toimintaa ja toimijoita, järjestelyä, perustamista ja kehitystä ja näiden myötä paljon tarinointia ja kiteytyneitäkin kertomuksia. Tässä luvussa käsittelemme soveltavan kielitieteen syntyä ja institutionalisoitumista tieteenalaksi. Vaikka tieteenalan alkujuuret Suomessa olivat muualla (ks. Karlsson, tässä julkaisussa), aineistomme tarinat keskittyvät alan nykyisen Jyväskylä-painotuksen (professuurit, Soveltavan kielentutkimuksen keskus) ja siitä seuraavan aineiston painottuneisuuden vuoksi Jyväskylän yliopistoon.

Aloitamme tieteenalan institutionalisoitumisen tarkastelun soveltavan kielitieteen ja soveltavan kielentutkimuksen mahdollisen eroavaisuuden teemalla, jonka alun perin

oman kohdetuntemuksemme vuoksi oletimme yhdeksi analyysimme keskeiseksi kohteeksi. Tunnistimme itsekin seuraavassa katkelmassa (1) naureskellen esitetyn sananvaihdon, jossa keskeinen itseidentifikaation rajanveto käytiin nimenomaan *tieteen* ja *tutkimuksen* välillä:

(1) Osallistuja J: ja kyllähän sitä muistan sitten kun mä ite opiskelin soveltavaa kielentutkimusta sillon ku se alko se oppiaine
Osallistuja K: kielitiedettä
Osallistuja J: kielitiedettä anteeks ((hymyillen; nauravat))

(haastattelu)

Tässä haastattelukatkelmassa näkyy tiivistettynä yksi alkuperäinen kysymyksemme: mikä on – jos mikään – soveltavan kielitieteen ja soveltavan kielentutkimuksen ero? Kuten katkelma näyttää, keskeiset toimijatkin käyttävät näitä termejä vaihtelevasti. Haastattelussa korjausta kielentutkimuksesta kielitieteeksi käsitellään huumorina, ja korjaukselle sekä hymyillään että nauretaan yhdessä. Kokemus eronteon hankaluudesta osoitetaan näin jaetuksi ja yhteiseksi, mutta samalla myös potentiaalisesti hankalaksi tai kiusalliseksi (Haakana, 2010).

Esittelemämme Krishnanin (2009) jaottelun mukaan tieteenalaa voidaan kuvata ja määritellä kuudella kriteerillä. Mitä useamman näistä kriteereistä ala täyttää, sitä selvemmin sen voi ajatella olevan nimenomaan tieteenala. Siten tieteenalastatus (*discipline*) ei ole kategorinen vaan jatkumo. *Tieteenalalla* näyttää edelleen olevan arvovaltaa ja statusta. Tämä näkyy myös osallistujiemme puheessa: puhutaanko soveltavasta kielitieteestä vai soveltavasta kielentutkimuksesta ja millä perusteella?

Tieteenalapohdinnan suhteen toimijoilla oli erilaisia näkemyksiä erityisesti alan teoreettisesta taustasta ja teorianmuodostuksesta sekä niiden omista menetelmistä. Seuraavissa katkelmissa osallistujat pohtivat, mitä teoria ja teorianmuodostus ylipäätään ovat ja tarkoittavat. Katkelmissa näkyy kaksi erilaista näkemystä aiheesta. Ensimmäisen mukaan soveltava kielitiede ei olisi tieteenala, koska siltä puuttuu oma teoria ja omat menetelmät. Tämä noudattaisi Krishnanin (2009) määritelmää tieteenalan piirteistä, jotka puhujan mukaan siis puuttuisivat soveltavasta kielitieteestä. Esimerkkikatkelman merkki (- - -) tarkoittaa, että katkelmasta on poistettu välistä osa.

(2) Osallistuja B: tämmönen tutkimusalue tai tutkimuskenttä jos mä sanosin se on discipline niin sit siin tavallaan sitoutuis siihen että sillä on oma teoria omat menetelmät ja niin edelleen se on kuitenkin tyypillinen tämmönen hybridiala niinku aika usein soveltavat alat on (- - -) nyt soveltava kielitiede on mun mielestä niin monimenetelmäistä et se käyttää kielitieteen menetelmiä mut se käyttää monen muunkin alan menetelmiä (- - -) yleistä soveltavan kielentutkimuksen teoriaa jossakin niin sitä mun mielestä saa vielä odottaa mä en oo koskaan kuullu minulla on soveltavan kielentutkimuksen teoria

(paneeli)

Toisen näkökulman mukaan taas uusia teorioita muodostuu tutkimusta tehtäessä eli ne kumuloituvat:

(3) Osallistuja G: mä itte ajattelen sitä sillä tavalla kanssa että se on kyllä myös teorian muodostusta sen tutkimuksen perusteella että se ei sitten se herättää myös niinkun uusia kysymyksiä kun perehdytään käytänteisiin ja tarkastellaan erilaisia konteksteja ja ympäristöjä niin sillon sieltä tulee myös näitä uusia kysymyksiä ja sillon se ei oo niinkun pelkästään ja en usko että sitä kukaan tässä porukassa tarkottaakaan niin pelkästään semmonen ulkopuolisen yhteisön tai suomen hallituksen meille asettama tehtävä että tää pitää tutkia vaan se on joku semmonen tavallaan uus alue joka emergoituu niistä käytänteistä niistä konteksteista missä me toimitaan

(paneeli)

Katkelmat ovat paneelikeskustelusta, mikä näkyy myös siinä, että vuorot on rakennettu suhteessa toisiinsa argumentoiden puolesta ja vastaan. Jälkimmäisessä katkelmassa esille nostetut uudet kysymykset ja aiheiden emergoituminen kuvaavat tavallaan erityistiedon kumuloitumista, mutta kumpikaan osallistujista ei väitä soveltavan käyttävän tai kehittävän omia menetelmiä.

Esimerkiksi yleinen ja soveltava kielitiede jakavat yhteisen tutkimuskohteen eli kielen. Kuten esimerkki 3 yllä näyttää, osallistujiemme mukaan yleinen ja soveltava kielitiede jakavat fokuksen, kielen, mutta eroksi esitetään soveltavan vahvempi kontekstuaalisuus, kielen tarkastelu käytännössä ja aina sidoksissa yhteiskuntaan. Näiltä osin alan voisi sijoittaa osallistujiemme näkemysten perusteella jonnekin tieteenalan ja tutkimusalan välille. Yleisestä kielitieteestä kuitenkin selvästi irrottaudutaan. Tätä näkyy seuraavissa haastattelukatkelmissa 4 ja 5:

(4) Osallistuja A: ja ja kyllä mun mielestä rajanveto kielitieteeseen on ihan selvä siinä että se tavoitteet ja kehykset yleisessä kielitieteessä (- - -) että he on kiinnostuneita siitä miten kieli toimii miten se rakentuu minkälainen se on ilmiönä ja ja se on hyvin autonominen käsitys ja ja se on niinku täydellisessä ristiriidassa sitten mun oman näkemyksen kanssa et ei kieltä voi tutkia erillään puhujasta

(haastattelu)

(5) Osallistuja L: mun mielestä soveltava kielitiede on ihan niinku tämmönen umbrella joka tutkii niinku tiettyä juttua eri- monitieteisesti tää on niinku mun näkemys soveltavasta kielitieteestä ja ihan oma tieteenalansa että ei sillä tavalla että se on lingvistiikan soveltamista vaan lingvistiikan ja psykologian ja sosiologian ja vaikka minkä niinkun näkökulmasta katsottua kieltä ja kielen osaamista esimerkiksi

(haastattelu)

Kaikki osallistujamme olivatkin täysin yksimielisiä sitä, että soveltavan määrittelyssä keskeistä on alan esittämien kysymysten ja tulosten suora yhteiskunnallinen relevanssi, jopa maailman parantaminen, kuten yksi osallistujista paneelissa muotoilee:

(6) Osallistuja N: eli siis tää oma lähtökohtani soveltavana kielitieteilijänä on nimenomaan tää kielentutkimuksen yhteiskunnallinen relevanssi ja vaikuttavuus ja mä ajattelen tosissani ehkä vähän naivistisesti mutta pystyn kielitieteellisenä asiantuntijana kielitieteellisin tiedoin keinoin kokemuksin auttaa tekemään tän maailmamme paremmaksi

(paneeli)

Yhteiskunnallinen relevanssi ja vaikuttavuus ovat tietenkin paitsi laajoja myös vaikeasti rajattavia ja todennettavia määritelmiä, koska mikä tahansa tutkimus voi osoittautua yhteiskunnallisesti relevantiksi, tai radikaalimmin, minkä tahansa tutkimuksen voi aina mieltää lopulta yhteiskunnallisesti(kin) relevantiksi. (Ks. myös Mustajoki & Nikanne, tässä julkaisussa.) Relevanssin suhteen osallistujillemme olennaista olikin tutkimuksen lähtökohtainen yhteiskunnallinen relevanssi; soveltavassa jo kysymykset lähtevät yhteiskunnallisista tarpeista. Erityisesti tässä soveltava näyttäytyy erityisesti tutkimusalana, joka määrittyy kohteidensa, vaikkakin itsessään moninaisten, yhteiskunnallisen relevanssin kautta.

5 Soveltava kielitiede Suomessa: tapaus Jyväskylän yliopisto

Kun luvussa 4 tarkastelimme instituution eli tieteenalastatuksen kehitystä, tässä tarkastelemme soveltavan kielitieteen ja kielentutkimuksen organisoitumista yhden tapausyliopiston eli Jyväskylän yliopiston avulla.

5.1 Soveltavan kielitieteen ja kielentutkimuksen organisoituminen Jyväskylässä

Jyväskylän yliopisto perustettiin alun perin suomenkielisenä opettajaseminaarina vuonna 1863. Vuonna 1934 seminaari muuttui kasvatusopilliseksi korkeakouluksi, ja vuonna 1966 Jyväskylän yliopisto aloitti toimintansa. Yliopiston perustaminen liittyy laajempaan suomalaisen korkeakoululaitoksen uudistukseen ja laajennukseen 1960-luvulla. Samoihin aikoihin käynnistettiin myös perusteellinen tutkinnonuudistus ja toteutettiin hallinnonuudistus, jossa professorivetoisen hallintotavan korvasi professorien, muun henkilöstön ja opiskelijoiden kolmikanta. Vuonna 1967 voimaan tullut laki korkeakoululaitoksen kehittämisestä (228/1966) antoi lakiperustan korkeakoululaitoksen alueelliselle laajenemiselle ja määrälliselle kehitykselle, ja takasi määrärahojen kasvun vuoteen 1981 saakka. Lain voimassaoloa jatkettiin vuoteen 1986. Laki oli monella tavalla poikkeuksellinen suomalaisessa korkeakoulutuksessa eikä vähiten siksi, että se takasi rahoituksen kasvun vähintään kustannusten nousun verran (Kivinen ym. 1993).

Sittemmin opetusministeriön kansliapäällikkönä pitkän uran tehnyt Jaakko Numminen muistelee 1960- ja 1970-luvun taitetta Jyväskylän yliopistossa hyvin aktiivisena aikana, kun silloinen rehtori Martti Takala uudisti Jyväskylän yliopistoa määrätietoisesti (Numminen

2020: 105–106). Samaan tapaan Jyväskylän yliopiston humanistisen tiedekunnan entinen hallintopäällikkö Ossi Päärnilä (2008) mainitsee Jyväskylän yliopiston humanistisen tiedekunnan historiassaan Kari Sajavaaran uudistusmielisenä professorikunnan edustajana jo tutkinnonuudistuksen alkuvaiheissa 1970-luvun alussa, kun tämä oli tuore englannin oppiaineen apulaisprofessori. Korkeakoulujen kielikeskuksen, sittemmin Soveltavan kielentutkimuksen keskuksen, perustaminen vuonna 1974 ajoittuu näiden suurten korkeakoulupoliittisten muutosten aikaan.

Yliopiston perustamisen ja tutkinnonuudistuksen sekä koulutusohjelmien ja professuurien perustamisten jälkitunnelmissa uusi yliopisto teki paljon identiteettityötä, mikä heijastui myös soveltavan kielitieteen ja kielentutkimuksen alalle. Alun perin kielenopetuksen ja oppimisen tutkimus oli tarkoitus sisällyttää vuonna 1968 perustetun Kasvatustieteiden tutkimuslaitoksen (sittemmin Koulutuksen tutkimuslaitos, KTL) tehtäviin, mutta sen resurssit olivat rajalliset. Sen sijaan vuonna 1974 perustettu Valtakunnallinen kielikeskus (sittemmin Korkeakoulujen kielikeskus) tarjosi organisaation alan kehittämiselle Jyväskylän yliopistossa. Valtakunnallisen kielikeskuksen toiminnan keskiössä oli kielen oppiminen ja kielenopetus sekä kielikokeet ja -testit (Vilkuna 2009: 262). Vilkunan (2009: 301–309) mukaan Korkeakoulujen kielikeskus edusti 1980-luvun soveltavaa tutkimusta suosivaa tiedepoliittista suuntausta, ja siitä oli tarkoitus muodostaa kielen oppimisen ja kielenopetuksen tutkimuskeskus. Korkeakoulujen kielikeskus nostettiin tuolloin myös yhdeksi yliopiston kehittämishankkeista. Kari Sajavaara kuvaa tätä kehitysvaihetta haastattelussaan vuodelta 2003 näin:

(7) Haastattelija: Joo, no entäs tämä soveltava kielitiede ja soveltavan kiehitieteen ja puheentutkimuksen koulutusohjelma ja professuuri?

Sajavaara: Joo, no sehän liitty tietysti tähän tutkintojen uudistamiseen, niin kyllähän siellä sitten jotain tietysti tuli
(- - -)

Sajavaara: Ja mehän otettiin kyllä yhteen aika railakkaasti siellä kokouksissa, että ne o kyllä vilkkaita kokouksia. Mutta sitten siinä oli, siis Jyväskylässähän oli sillon fonetiikka olemassa ja fonetiikassa oli apulaisprofessuuri jossa oli **Jaakko Lehtonen** ja sitten oli kielitiede oli jonkinlaisena semmoisena
(- - -)
No sitten joka tapauksessa kun sitä sitte pyöritettiin sitä tutkinnonuudistusta ja oli nää koulutusohjelmat nii oli tietysti kielten koulutusohjelma, se oli ihan selvä ett semmonen tulee, mut sitten ett mitä tapahtuu tämmösille aineille kuin fonetiikka ja kielitiede että ne jää nii kuin sinne kummallisiksi kylkiäisiksi, joilla ei oo mitään roolia, että uhkana oli suorastaan se, että koko fonetiikka ja kielitiede loppuu, no loppuhan ne loppujen lopuksi tällä muullakin järjestelyllä, mutta se, että ruvettiin miettimään ratkaisua, jolla pystyttäis tekemään mahdolliseksi se, että meillä olis tällainen kielitieteellistyyppinen koulutusohjelma Jyväskylässä, siis se oli suoraan se tavoite. Siis toisaalta taustana oli tietysti se että oli ruvettu kontrastiiviseen tutkimukseen, oli ruvettu nun kun miettimään kaikkee tällasta, joka oli siis selvästi soveltavaa. Ja jossain vaiheessa siinä keksittiin että kun pyörittiin soveltavissa kuvioissa nii että Jyväskylään pitää saada soveltavan kielitieteen koulutusohjelma.

(- - -)
ja tuota sen ja sitä sitten kun tuo **Jaakko Lehtonen** oli hyvin vahvasti itse minun muistin mukaan myös sen suuntaisesti ajatteleva että tää puhe olis se, joka häntä hirveesti kiinnosti nii ajateltiin että tätä kautta saadaan vahvuutta tähän meidän kun ne pannaan yhteen ja mutta ei tuota kuitenkaan minään puheoppina eikä semmosena vaan kehiteltiin sitten semmonen nimitys kuin soveltava kielitiede ja puheen tutkimus, johon ne sitten pantiin kaikki sinne sisälle.

(Sajavaaran haastattelu)

Yhtenä soveltavan alan syntyeepoksena Sajavaaran yllä kertoma vaihe elää myös aineistomme joidenkin haastateltaviemme mielessä hiukan toisenlaisessa, hyvin kiteytyneessä muodossa. Toisena toimijana tässäkin kertomuksessa (8) on Kari Sajavaara, toisena professori Matti Rissanen. Osallistuja K osoittaa ymmärtävänsä kertomuksen toistuvaksi (*te varmaan sen ootte on tullu muiltaki esille*), kiteytyneeksi kuvaukseksi, *vanhaksi historiaksi* ja *anekdootiksi* "Suomen kielitieteen kentän kahtiajaosta" Jyväskylän yliopiston ja soveltavan alan ja Helsingin yliopiston ja kielihistorian välillä. Tarina unohtaa muut Suomen yliopistot.

(8) Haastattelija: niin miks me puhutaan soveltavasta kielen- soveltava kielentutkimus soveltavan kielentutkimuksen keskus ja
Osallistuja K: siis mä luulen et se on lähteny sieltä että kun siellä oli niitä ristiriitoja oppiaineesta se on kuitenki oppiaine se soveltava kielitiede ja sitte ku **Kari** perusti sitä keskusta niin se ei oikeestaan varmaan voinu ottaa sitä nimeä koska siellä oli jotaki niistä kiistoja takana en mäkään niitä tarkkaan sillai tiedä mutta jotain oli mä luulen että se voi olla pragmaattinenkin kysymys et sit tavallaan se keskuksen nimi
Osallistuja M: mut mun mielestä se puhu just joskus tolla lailla ja että siellä pystytään tarjoomaan sitä niinku soveltavan opintokokonaisuutta mutta et se on laajempi se toimintakenttä se puhu mun mielestä joskus kun se mietti sitä nimeä
Haastattelija: niin et soveltava kielentutkimus tarjoaa niinku laajemman kentän
Osallistuja M: ja sit sen alla on meillähän oli sitä opintokokonaisuutta sillon vielä aluks
Osallistuja K: ja sit se ihan se vanha historia kyllähän te varmaan sen ootte on tullu muiltaki esille se että et sillon ku **Matti Rissanen** Helsingin yliopistossa ja **Kari Sajavaara** väittelivät samana päivänä tai peräkkäisinä päivinä yhtä aikaa että sieltähän on semmonen anekdootti että **Kari** ja **Matti** jakovat suomen kielitieteen kentän niin että **Matti** pitää kielihistorian Helsingissä ja **Kari** lähtee Jyväskylään ja vie soveltavan sinne

(haastattelu)

Soveltavan alueen nimen muotoa pohdittiin vielä oppiaineen ja Soveltavan kielentutkimuksen keskuksen nimien vakiinnuttua. Päärnilän (2008: 65) mukaan tätä kehitysvaihetta, jossa uusi ala haki itseään, luonnehti nimeämisen vaikeus: "Aiemmin mainitun soveltavan kielitieteen ja puheentutkimuksen laitoksen monimutkaiselta kuulostavan nimen saattoi tulkita enteeksi siitä, ettei sen piiriin kuuluva aineryhmä ollut kovin staattinen." Ennen termiä *soveltava* alan nimenä oli ollut käytössä myös soveltaa-verbin passiivin partisiippi *sovellettu*. Ainakin vielä vuonna 1971 Pekka Hirvosen Turussa toimittama *Tätä mieltä kielten*

opetuksesta -julkaisussa *AFinLAn* nimi oli muotoa *Suomen sovelletun kielitieteen yhdistys*. Tästä muodosta sittemmin luovuttiin, ehkä pääasiassa sen käännöslainamaisuuden vuoksi. Seuraavassa katkelmassa osallistujamme myös pohtivat nimen muotoa ja sen merkitystä. Edellä on puhuttu siitä, miten nimeä rakennettiin siis myös suoraan kääntämällä, englannin *applied linguisticsista* ja pohjoismaisen taustansa vuoksi myös ruotsista *tilllämpad språkvetenskapista* ensiksi nimellä sovellettu kielitiede.

(9) Osallistuja B: mut se on varmaan se on varmaan applied linguistics ja se sama käännöslaina niinku näissä kaikissa se använt- mikä se on
Osallistuja E: tillämpad
Osallistuja B: tillämpad
Osallistuja E: mut onks se vähän kiinni siitä että yleinen kielitiede on mustasukkaisesti pitänyt kiinni omasta lähestymistavastaan jolloin on tarvittu joku niinkun toinen lähestymistapa emmä tiedä mut siis
Osallistuja F: niin ja sit siis mä oon joskus ihmetelly sitä eroa et me puhutaan soveltavasta kielitieteestä ja sovelletusta matematiikasta
Haastattelija: aivan
Osallistuja E: onks se sovellettu
Osallistuja F: on on ja tuota minkä takia tämä ero vaikka ne on varmaan molemmat käännöksiä samasta sanasta
Osallistuja B: muistatsä sen keskustelun jota joskus käytiin
Haastattelija: miettiny joskus ihan samaa joo jatka vaan
Osallistuja B: täähän keskustelu käytiin joskus kun siis Soveltavan kielitieteen yhdistyksen nimi oli Sovelletun kielitieteen yhdistys ja sillon se muutettiin se muutettiin nimenomaan just sen takia että se aateltiin että se ei oo sitä et et meillä on joku teoria ja sit se on sovellettu johonkin käytäntöön vaan sitä että se
Osallistuja E: prosessi
Haastattelija: prosessi ja käynnissä olevaa
Osallistuja F: käynnissä olevaa niin
Haastattelija: niin että se ei oo siellä perfektissä jaa
Osallistuja B: mut mä en muista millon tää on mut mä muistan okei mä muistan istuneeni jossain AFinLan symposiumissa kapakassa joskus joskus joku voi tarkistaa symposiumeista vuosiluvun ja tästä on keskusteltu nimenomaan tästä asiasta on keskusteltu ja mul on niinku semmonen mielikuva et se ois ollu jotain 70-luvun loppupuolta mutta
Osallistuja F: se on hyvin mahdollista mulla on tää musta aukko siinä kohtaa ku mä oon ollu muualla
Osallistuja B: ja sitte siitä kohtaa kapakan pöydässä on kiistelty siitä onko se soveltavaa vai sovellettua se on mä en muista oliko se nimenomaan kielenhuollollinen syy vai oliko se sit joku tämmönen filosofisempi syy minkä takia se nimi muuttu

(haastattelu)

Mahdollisen käännöslainaongelman lisäksi osallistujat pohtivat siis myös partisiipin perfektin mahdollisesti implikoimaa perustutkimuksen ensisijaistamista ja sitä, miten se sijoittaisi meneillään olevan tutkimuksen jo tapahtuneeksi. Lisäksi he pohtivat alojen eroa: miksi kielitiede voi olla soveltavaa, vaikka esimerkiksi matematiikka on sovellettua.

Yhtenä moottorina soveltavan kielentutkimuksen ja sen keskuksen syntyyn Jyväskylässä näyttää Sajavaaran haastattelun mukaan olleen logopedian asema. Sajavaaran esittämän näkemyksen mukaan logopedian opettaminen Jyväskylässä oli ministeriön taholta kielletty, koska oli päätetty, että sitä saa opettaa vain lääkärinkoulutuksen yhteydessä (10):

(10) nyt kun tätä tutkinnonuudistusta tehtiin ministeriössä katsoivat että se edellyttäs että oli keskussairaala ja lääkärikoulutus sillä paikkakunnalla, jossa tätä logopedian opetusta annetaan ja sen takia meille sitten suoraan sanottiin opetusministeriöstä että missään tapauksessa logopedian koulutusta ei Jyväskylän yliopistossa voi olla

(Sajavaaran haastattelu)

Jyväskylässä oli ollut vielä fonetiikan opetusta, joka lopetettiin samassa tutkinnonuudistuksessa, jossa logopedian opetus kiellettiin ilman kytköstä lääkärikoulutukseen. Fonetiikan lopettamisen myötä näytti syntyneen mahdollisuus uudelle oppiaineelle, soveltavaa edeltäneelle yhteisöviestinnälle, johon saatiinkin lehtoraatti. Päärnilä (2008: 66) kuvaa tätä fonetiikan päättymisen merkitystä juuri yhteisöviestinnän, yhden soveltavan kielentutkimuksen ja kielitieteen kehitysvaiheen, synnylle:

> Fonetiikan sivuaineopinnot vähenivät ja ennen pitkää loppuivat, joten lehtoraatin muuttamiselle yhteisöviestinnän lehtoriksi ei ollut esteitä. Samoin oli käynyt yleiselle kielitieteelle, jonka lehtoraatti muuttui soveltavan kielitieteen apulaisprofessuuriksi jo vuonna 1989.

Jyväskylän yliopiston humanistiseen tiedekuntaan perustettiin lopulta vuonna 1984 soveltavan kielitieteen ja puheentutkimuksen professuuri, jonka ensimmäinen hoitaja oli Jaakko Lehtonen. Tämä liittyi samaan aikaan perustettuun soveltavan kielitieteen ja puheentutkimuksen laitokseen; samanniminen koulutusohjelma oli alun perin perustettu jo vuonna 1979 tutkinnonuudistuksen yhteydessä (Päärnilä 2008: 57, 65; ks. myös Opetusministeriö 1979).

Päärnilä (2008) kuvaa tiedekunnan 50-vuotishistoriikissa sitä monimutkaista polkua, jolla vuonna 1984 perustettu soveltavan kielitieteen ja puheentutkimuksen professuuri jakautui erilaisiin oppituoleihin. Esitys kuvaa erinomaisesti sitä polveilevaa tapaa, jolla organisaatio, tieteenalat ja oppituolit kiertyvät toisiinsa:

> **Lehtoselta** vapautunut fonetiikan apulaisprofessori suunnattiin opetusalaltaan puheviestintään ja muutettiin vuonna 1987 puheviestinnän professuuriksi. Virkaa hoitamaan määrättiin puheviestinnän lehtori fil. tri **Aino Sallinen**, joka oli hoitanut jo apulaisprofessuuria. Vuonna 1989 **Sallinen** nimitettiin vakinaiseksi puheviestinnän professoriksi. Näin **Lehtosen** professuurista tavallaan vapautui yksi puolikas. Toinen puolikas eli soveltava kielitiede jäsentyi hänen kaudellaan kolmeksi sisältöalueeksi; kielenopetus ja -oppiminen, työelämän viestintä sekä kulttuurienvälinen ja kansainvälinen viestintä. Kielenopetuksen ja -oppimisen ala siirrettiin vuonna 1996 soveltavan kielentutkimuksen keskukseen, jonne perustettuun uuteen soveltavan kielitieteen virkaan nimitettiin englantilaisen filologian professori **Kari Sajavaara**. Toisesta ja kolmannesta alueesta kasvoi uusi oppiaine nimeltään yhteisöviestintä, jonka mukaiseksi **Lehtosen** professuurin määrittely muutettiin vuonna 1998.
>
> (Päärnilä 2008: 65)

Yliopistollisten hallinnollisten organisaatioiden ja tieteenalainstituutioiden yhteenkietoutuneisuutta on korkeakoulututkimuksessa tavattu kuvata niin sanotulla Clarkin matriisilla (Clark 1983), jossa tieteenalainstituutioiden universaalius kohtaa yliopisto-organisaation paikallisuuden. Organisaatio näyttääkin olevan keskeisin jäsentäjä siinä, mitä missäkin paikassa tehdään ja saa tehdä. Tutkinnonuudistukset, etenkin 1970-luvulla valmisteltu ja 1980-luvun alussa valmistunut tutkintorakenteiden uudelleen jäsennys ja yliopistojen välinen työnjako, näyttävät olleen tärkein tekijä soveltavan kielitieteen oppiaineen ja erikseen Soveltavan kielentutkimuksen keskuksen synnyttämisessä. Jyväskylän tuoreeltaan perustettu yliopisto loi tilan, jossa uuden tutkimusalan luominen mahdollistui korkeakoululaitoksen kansallisen kehittämisen, uusien koulutusohjelmien luomisen, yhteiskunnallista vaikuttavuutta tukeneen tiedepoliittisen ilmapiirin ja kehittämisorientoituneiden yksilöiden yhdistelmänä.

5.2 Henkilöitymistä Sajavaaraan – ei kuitenkaan koulukuntaistumista

Se että soveltavan alan synty on paljolti tarinallistettu, paikannettu ja henkilöity juuri Jyväskylään ja Kari Sajavaaraan, on pääosin seurausta aineistomme Jyväskylä-painotteisuudesta. On kuitenkin myös niin, että nimenomaan tieteenteorian organisoitumisnäkökulmasta – edellä esiteltyjen korkeakoulupoliittisten kehitysten ja organisatoristen muutosten vuoksi – soveltavalla kielitieteellä ja kielentutkimuksella on ollut erityisen vahva asema juuri Jyväskylän yliopistossa, Kari Sajavaaran ajamana. Jyväskylän yliopistossa on Soveltavan kielentutkimuksen keskus, jossa on koulutusohjelmana soveltava kielentutkimus ja oppiaineena soveltava kielitiede, joka on oppiaineena myös Kieli- ja viestintätieteiden laitoksella. Yliopistossa on myös useita alan professuureja. Soveltavan alan (nyky) paikkaistuminen erityisesti Jyväskylään näkyy osallistujiemme kuvauksissa riippumatta siitä mistä päin Suomea he tulevat, mikä näkyy seuraavissa muiden kuin jyväskyläläisten toimijoiden haastatteluissa.

(11) Osallistuja I: kyllä mä uskon että aika vahvasti, siis jos jollekki kelle tahansa meen, niinku kieli-ihmiselle keltä kysytään, et mitä tulee mielee sanasta soveltava kielitiede ni kyl ne varmaa ensimmäisenä sanoo Jyväskylän yliopisto.

(haastattelu)

(12) Osallistuja H: No lähinnähän se on siis ihan oikeesti se että kun se keskittyy niin pitkälle Jyväskylään että kun siellä on entinen kielikeskus- korkeakoulujen kielikeskus Solki ja sitten taas tota ihan oikeesti siellä on hirveen paljon siis soveltavia kielitieteilijöitä et kyllähän se niinku leimallisesti sinne keskittyy siellä on kesäkoulut ja niin edelleen (.) siellä on usein< no jotenki sitä on hallinoitukin sieltä Jyväskylästä pitkälle että ihan siis näitä yksinkertasesti konkreettisia asioita että varmaan jos niinku kysytään keneltä tahansa niin mihin te sijoitatte suomen soveltavan kielitieteen niin se menee Jyväskylään

(haastattelu)

Erityisen merkittäväksi toimijaksi mainitaan professori Kari Sajavaara. Jyväskylässä alan synty ja kehitys henkilöityy osallistujiemme mukaan Sajavaaraan, vaikkei sajavaaralaisesta koulukuntaistumisesta sentään puhuta. Sajavaara näyttää kuitenkin monen haastateltavan tarinoissa rekrytoineen ympärilleen seuraajien joukon, mistä kerrotaan esimerkiksi seuraavassa haastattelussa:

(13) Osallistuja J: mä voisin tosta kertoo ihan semmosen anekdootin millä tavalla myöskin **Kari** nappasi että mä muistan<muistetteko sillon oli kieltenlaitoksen kirjasto siellä P-rakennuksen alakerrassa mä olin siellä sillon 89 kesällä jotain viimeistelemässä gradua koulujuttuja **Kari** oli varmaan siinä vaiheessa lukenu mun käsikirjotuksen kun [nimi poistettu] oli mun ohjaaja ja sit se tuli siihen viereen ja sano että nyt jos saat kolmen kuukauden kesän aikana tuon gradun valmiiksi niin tota saat tutkimusavustajan paikan

Osallistuja M: se teki mulle saman se sano mulle et jos saat ton tutkinnon valmiiks vuoden loppuun niin tota saat tammikuun alusta sen akatemian koordinaattorin paikan

Osallistuja K: okei no mun on pakko kertoo mun anekdootti kanssa että mulla oli tutkinto valmis **Kari** soitti kotiin äitiyslomalle mun nuorempi lapsi oli seittemän kuukautta et joko hypit seinille että mulla ois täällä assarin assarin paikka sulle että haluutko jo töihin et täällä ois nyt assarin paikka ja siinä vaiheessa mieheni jäi tota vanhempain vapaalle neljäksi kuukaudeksi ja minä läksin töihin kun vauva oli seittemän kuukautta siitä mä oon sitten ollu yhtäjaksosesti

Sajavaarasta ei kuitenkaan yleensä puhuttu niinkään oppi-isänä, mikä veisi ajattelua enemmän koulukunnan suuntaan. Sen sijaan hän näyttäytyy mahdollistajana ja tekijänä, eräänlaisena mentorin ja politiikkayrittäjän (*policy entrepreneur*) yhdistelmänä, joka ajoi läpi politiikka-agendaa (ks. Corbett 2003). *Policy entrepreneur* on toimija, joka käyttää omaa osaamistaan ja on halukas ottamaan riskejä edistääkseen tavoitteitaan (Gunn, 2017). Jo aiemmin mainittu tapaus logopedian ja fonetiikan välisestä mahdollisesta jännitteestä soveltavan alkuvaiheessa on myös erinomainen esimerkki politiikkayrittäjä-Sajavaaran tavasta vaikuttaa päätöksentekoon käyttämällä omia henkilökohtaisia kontaktejaan. Seuraavassa hän kuvaa soveltavan lobbausta opetusministeriön viranhaltijalle; tämä piti vakuuttaa siitä, ettei uudella koulutusohjelmalla nimeltä "soveltava kielitiede ja puheentutkimus" ollut mitään tekemistä logopedian kanssa:

(14) se ihan ratkaseva asia oli sitten ennen kuin sitten ministeriö lopullisesti päätti hyväksyä tän soveltavan kielitieteen ja puheentutkimuksen koulutusohjelman oli semmonen vaihe että jostakin syystä, tai no kyl mä tiän mistä syystä siis se että kun sitä oli kielletty ottamasta logopediaa tänne nii ministeriössä ilmeisesti luultiin, että me oltiin keksitty keino salakuljettaa tää logopedia tänne Jyväskylän yliopistoon kuitenkin tän soveltavan kielitieteen ja puheentutkimuksen kautta ja mä muistan ihan konkreettisesti mä istuin **Leena Luhtasen**, sen opetusministeriön virkamiehen **Leena Luhtasen**, nykyisen kansanedustajan kanssa tuolla hallintoviraston käytävän penkillä aika pitkään sitten yhtenä päivänä ja mä sain siis **Leena Luhtasen** uskomaan että tällä mitä me on suunniteltu ei oo mitään tekemistä logopedian kanssa.

(Sajavaaran haastattelu)

6 AFinLA tieteenalan institutionalisoitumisen ja identifikaation moottorina

Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys AFinLA perustettiin vuonna 1970 Turussa. Perustaminen oli seurausta soveltavan kielitieteen ja kielentutkimuksen esiin noususta Suomessakin. (Kalaja ym. 2013.) AFinLA ja etenkin vuotuinen syyssymposium ja julkaisusarjat ovat olleet kaikille osallistujillemme tärkeä foorumi tieteelliselle toiminnalle ja julkaisemiselle, mutta myös soveltavaksi kielentutkijaksi ja kielitieteilijäksi identifioitumiselle. Seuraavassa haastattelukatkelmassa AFinLA esitellään tällaisen identifikaation areenana.

(15) Osallistuja J: mä kans yhistän tän niinku siihen että ku väikkärin aikana kävi sekä AFinLAn konferensseissa että Kielitieteen päivillä niin siinä niinku ilman että sitä kukaan eksplisiittisesti sano niin alko jotenki hahmottaa
Osallistuja M: toi on totta
Osallistuja J: että ihan niinku jotenki ne kommentitki mitä sai Kielitieteen päiviltä niin yleisöltä oli hyvin erilaisia
Osallistuja K: nyt muistan sieltä yhen ihan sellasen kun me oltiin olisko se ollu Helsingissä vai missähän se oli meitä oli useempi jyväskyläläinen ja me puhuttiin että tää kyllä kuvaa tätä meijän asemaa että meijät oli laitettu yhteen sessioon yhteen yläkerran semmoseen nurkkahuoneeseen se oli varmaan olisko ollu Joensuu
Osallistuja J: oli
Osallistuja K: oltiin niinku kaikki jyväskyläläiset oltiin siellä keskenämme ja sillon me niinku katottiin että me ei kuuluta Kielitieteen päiville ((naurua)) mä muistan siellä niinku jotenki semmosen keskustelun et se oli oikeesti niinku lokeroitu johonki muualle
Osallistuja J: joo niinhän oliki
Osallistuja K: mut se on totta et toi oli varmaan semmonen et AFinLA Kielitieteen päivät et kävi molemmmissa ja tunti et tää ei koti ei oo täällä Kielitieteen päivillä
Osallistuja M: se on totta
Osallistuja K: et sitä ei tuntenu omaksensa
Osallistuja J: vaikka niinku mun tutkimuksessa mähän teen kielen piirteisiin perustuvaa analyysiä aineistossa mutta jotenki se seuraava askel siitä so what kysymys on jotenki erilainen jos siihen niinku palaa että miten rupes sitä soveltavaa
Osallistuja M: mut jotenki se AFinLA on ollu siinä hirveen tärkee koska se puhe on tullu koko ajan sen kautta et on ollu AFinLAn ne vuosikirjat on ollu kaikilla
Osallistuja K: kirjotettu paljon
Osallistuja M: kirjotettu paljon sinne et se on jotenki sitä kautta myös niinku tullu sitä niinku pohdintaa siitä sen alueen jotenki niinku semmosta rajaamistakin ehkä

(haastattelu)

Kuten katkelmasta näkyy, identifikaatio on tehty tyypilliseen tapaan erottautumalla muista, tässä tapauksessa yleisemmin kaikenlaiseen kielitieteeseen varatuista Kielitieteen päivistä. Osallistujat keskustelevat 1990-luvun puolivälin ajoista. Heidän mukaansa aluksi käytiin

näissä molemmissa suomalaisissa vuotuistapahtumissa, Kielitieteen päivillä ja AFinLAn syyssymposiumissa. Kielitieteen päivät olivat kuitenkin vähitellen alkaneet tuntua vieraalta niin lähtökohdiltaan ja sisällöiltään (*ne kommentitki mitä sai Kielitieteen päiviltä niin yleisöltä oli hyvin erilaisia*) kuin vierauttamisellaan; haastateltavien mukaan soveltavan kielentutkimuksen ja kielitieteen edustajat oli sijoitettu keskenään samoihin sessioihin ja erilleen toisistaan. Samantyyppistä pohdintaa omasta *heimosta* (Ylijoki, 1998) on paitsi edellisessä, myös seuraavassa katkelmassa. Sen edellä haastattelija on jo havainnut, että kun osallistujilta kysyy milloin nämä (ajallisesti) alkoivat puhua itsestään soveltavan kielitieteen tai kielentutkimuksen edustajina, kukaan ei puhu eksplisiittisesti ajasta vaan nostavat esiin AFinLAn, joka on toiminut oman heimoidentifikaation paikkana. Tässä osallistujat avaavat tätä kokemusta.

(16) Haastattelija: kun kysyy millon alko niinkun käyttää sitä termiä ((soveltava kielentutkija)) niin te kaikki sanoitte AFinLA
Osallistuja B: joo joo
Haastattelija: et ette sanonu et me ruvettiin puhumaan et me ollaan soveltavan kielentutkijoita sillon ja sillon vaan se AFinLA oli se
Osallistuja B: AFinLA oli varmaan se joka lanseeras sen jotenki
Haastattelija: niin ja siinä se on vielä aika op- semmosessa läpinäkymättömässä muodossa sinänsä se soveltava jos taas nyt siihen termiin minä juutun
Osallistuja B: just tapahtumien kautta ja sit varmaan heimot alko löytää toisiansa silleen että oli Kielitieteen päivät oli Fonetiikan päivät ja oli niinku AFinLAn päivät ja sitten niinku et varmaan käytiin ristiin rastiin tyypillisesti varmaan ollaan oltu semmosia että ollaan käyty kaikissa mutta että tota
Osallistuja E: jostain se tieto varmaan löytyy mut se ei taida löytyä meiltä se ihan alkuvaihe
Osallistuja F: et kuka rupesi puhumaan
Osallistuja B: **Nils Erik Enkvist**
Osallistuja E: **Enkvist** oli mukana
Osallistuja B: mä oon tai me ollaan vähän selvitetty sitä aikasemmin niin, **Nils Erik Enkvist** on semmonen, joka on pohjoismaisen soveltavan kielitieteen yhdistyksen kautta niinkun tai se oli AScLa Scandinavian Association ja sitä kautta se on tullu Suomeen se se on Turussa perustettu 70 tai jotain tai mitä tää koko yhistys

(haastattelu)

Näillekin osallistujille AFinLA tapahtumineen oli se, joka lanseerasi soveltavan alan, johon sitten kiinnittyä. Tässä katkelmassa esille nousee myös Fonetiikan päivät. Tämä kertoo osaltaan soveltavan ja fonetiikan alun perin hyvin tiiviistä suhteesta, jota olemme edellä soveltavan institutionaalistumisen yhteydessä käsitelleetkin. Kentälle nousee myös Åbo Akademin professori Nils-Erik Enkvist, joka pohjoismaisten yhteyksiensä ohjaamana perusti Soveltavan kielitieteen yhdistyksen vuonna 1970 Turussa (Kalaja ym. 2013; ks myös Karlsson, tässä julkaisussa).

Myös seuraavan paneelikatkelman osallistuja kertoo AFinLAn olleen merkittävä identiteetilleen soveltavan toimijana.

(17) Osallistuja G: sit mä menin yleisen kielitieteen peruskurssille ja yleinen kielitiede oli hirveen vaikuttava asia mun elämässäni ja jostain syystä mä sielt yleisestä kielitieteestä sain semmosen käsityksen että on olemassa on olemassa myös soveltavaa kielitiedettä ja koska mä luulin sillon tulevani isona opettajaksi niin mä aattelin että tää ois varmaan se mun juttu ja sit mä menin lukemaan sitä yheks lukukaudeks vai oisko se jotain sen tapasta niin [nimi muutettu] yliopistoon koska siellä sai lukea soveltavaa kielitiedettä että kyllä mäki oon opiskellu sitä ja se oli nimenomaan applied linguistics ja se sattu olee semmonen vuosi että **Michael Halliday** oli siellä professorina ja se oli tota ihan mielenkiintosta sen takia että mä olin aikasemmin tutustunu sen ajatuksiin mutta sitte mä oikeestaan tutustuin siihen sit käytännössä Suomessa niin tota AFinLA kuitenki rupes oli toiminnassa sillon mun opiskeluaikoina jo et sit se tuntu luontevalta mennä sinne niihin kokouksiin (.) ja sitä mä jouduin aivan hallitukseenki jossain kohtaa ja sit myöhemmin ton Soveltavan kielitieteen maailmanjärjestö AILAn hallitukseen jossa mä olin aika pitkään ja sitte öö nykyään mä oon tota soveltavan kielitieteen keskeisen julkasun Applied Linguistics -lehden toinen päätoimittaja et kyl mun mielestä täytyy sanoa et mä aattelen tää tukee mun identiteettiä soveltavan kielitieteilijänä kuitenki

(paneeli)

Tässä katkelmassa näkyy sekä identifioitumista soveltavaksi kielitieteilijäksi että ristivetoa tämän identifikaation suhteen. Osallistuja esimerkiksi korostaa juuri yleisen kielitieteen tärkeyttä ja sen ansiota soveltavan löytämisessä, soveltavaa nimenomaan kielitieteenä kielentutkimuksen sijaan. Toisaalta hän kuvaa soveltavan kielitieteen olleen *ihan* kiinnostavaa ja AFinLAn hallitusjäsenyyden siihen *joutumisena*. Loppujen lopuksi hän kuitenkin osoittaa identifioituvansa soveltavaksi kielitieteilijäksi – erilaisten instituutioiden ja organisaatioiden tukemana. Tämä vuoro nostaa eksplisiittisesti esille juuri soveltavan instituutio- ja organisaatiosidonnaisuuden, mikä analyysimme mukaan on olennaista alan ja toimijoiden toimijoiden itseymmärryksessä ja identifikaatiossa. Tätä tulkintaa tukevat myös Krishnanin (2009) ajatus tieteen institutionaalistumisen tärkeydestä, Välimaan (2019) esitys instituution ja organisaation yhteenkietoutuneisuudesta, ja Clarkin (1983) matriisin tiivistys organisaatio- ja tieteenaladynamiikasta.

AFinLAn tarjoamiin identifioitumismahdollisuuksiin ovat olennaisena osana kuuluneet myös sen julkaisusarjat toimittajineen. Seuraavassa katkelmassa toimija perustelee soveltavaa identiteettiään tällaisella ulkopuolisella institutionaalisella kirjoittajastatuksella.

(18) Osallistuja N: ja kaikki tämmöstä että mutta tota sit mulla tuli semmonen kriisi että joo mut täytyyhän mun nyt näyttää teille että mä olen oikea soveltava kielitieteilijä ja ja tota sit mulla tuli mieleen minähän kirjoitin silloin 10 mitä se oli 20 vuotta sitten tämmösen artikkelin tässä **Kari Sajavaaran** ja **Arja Piirainen-Marshin** toimittamassa Solki-kirjassa tästä yleisen ja soveltavan kielitieteen suhteista niin mä aattelin että jos nyt on **Karin** toimittamassa kirjassa mukana niin sit on varmasti merkki siitä että on kunnon soveltava kielitieteilijä

(paneeli)

Kiinnostavaa on, että yllä olevassa esimerkissä panelisti käyttää ulkopuolisia todisteita kokemukselleen itsestään soveltavan kielitieteen toimijana. Tämä kuvaa myös aiemmin esittelemäämme tieteenala vs. tutkimusala -kipuilua: millä perusteella ollaan perustutkijoita ja millä soveltavia tutkijoita ja miten näihin rooleihin identifioidutaan? Tämäkin esimerkki näyttää, että perusteeksi usein valikoituu jokin organisatorinen tai institutionaalinen linkki. Institutionaalis-organisatoriset rakenteet, kuten yliopistollinen oppiaine ja yliopiston kustantamat soveltavan keskeiset julkaisut tarjoavat todisteen näille identifioitumisille, tässä kausaalisella jos/kun-niin-rakenteella (*koska mä olin…, niin olen; jos on kirjoittanut…, niin on…*).

Organisatorisen linkin tarjoaa myös alan opiskelijastatus, joita seuraavat panelistit peräkkäisissä vuoroissaan kuvaavat identifioitumisperusteikseen:

(19) Ensimmäinen esittäytyjä:
Osallistuja D: joo päivää kaikille (.) tota mä nyt uskon että mä edustan soveltavaa kielitiedettä koska mä olin yks ensimmäisistä sen opiskelijoista niin siihen uskoon olen jäänyt että kun sitä opiskelin niin kai sitten olen sillä alueella

Toinen esittäytyjä:
Osallistuja B: siis Jyväskylän yliopistosta ja tunnustan myös olevani soveltava kielitieteilijä tota mun oppiaine on yllättäen nykyään soveltava kielitiede ja mä oon väitelly soveltavasta kielitieteestä

Tällainen vuorottelu, jota voisi kuvata vaikkapa tunnustuskierrokseksi, on tyypillistä erilaisille saman asian ympärillä toimiville keskusteluyhteisöille (vrt. Halonen 1999). Esimerkin esittäytymisvuoroissa on kiinnostava ristiriita tunnustuksien, *edustan soveltavaa kielitiedettä* ja *tunnustan olevani soveltava kielitieteilijä*, ja niiden organisatoristen todisteiden *ensimmäinen opiskelijoista* ja *väitelly soveltavasta kielitieteestä* välillä. Yhtäältä esitetään selvä identifioituminen, mutta sen tueksi tarjotaan organisaatioperuste. Hyvin samanrakenteisina muidenkin paneelin osallistujien esittelyvuorot asettuvat samaan kertomussapluunaan, jossa ensimmäinen vuoro asettaa muotin seuraaville niin muodon kuin sisällönkin suhteen: on puhuttava samoista asioista kuin edeltäjät, joko niihin samastuen tai niistä irrottautuen.

7 Diskussio – Kaiken ympärillä organisaatio

Tekemämme ja analysoimamme haastattelut tukevat tiede- ja korkeakoulututkimuksessa havaittuja ilmiöitä tieteenalojen, tutkimusalojen, koulukuntien, instituutioiden ja organisaatioiden yhteenkietoutuneisuudesta. Myös oman alan tai organisaation erityisyyttä ja heimoyhteisöä korostavat puheenvuorot ovat tuttuja, sillä tieteenalojen ja tutkimusalueiden luonteeseen kuuluu tehdä eroa muihin vastaaviin jollakin perusteella. Perustelut voivat liittyä tieteenalojen, tutkimuksen, organisaatioiden tai avainhenkilöiden erityisyyteen, mutta malli on universaali: tällä tavalla tieteenaloja puhutaan tosiksi.

Lähdimme alun alkaen liikkeelle ajatuksesta, että kiinnostavaa on nimenomaan tarkastella soveltavan kielitieteen ja soveltavan kielentutkimuksen rajanvetoa; se vaikutti olleen oleellinen eronteko sekä osallistujiemme puheenvuoroissa että omassa arkikokemuksessamme. Analyysin edetessä kuitenkin kävi niin, että organisaation ja instituution elementit alkoivat näkyä voimakkaammin soveltavan määrittelyissä. Osallistujamme puhuivat organisaatiosta, niissä toimivista henkilöistä, yliopistoista ja niiden laitoksista ja näiden välisistä suhteista.

Aineistostamme löytyi erilaisia pohdintoja soveltavan kielitieteen ja kielentutkimuksen teorianmuodostuksesta ja alan henkilöitymisestä: pioneereista ja keskeisistä toimijoista. Keskeisimmäksi perusteluksi soveltavan asemalle itsenäisenä tieteenalana nousi sen institutionaalinen ja organisatorinen asema (Soveltavan kielitieteen yhdistys AFinLA, Soveltavan kielentutkimuksen keskus, soveltavan kielitieteen professuurit ja yliopistolliset laitokset). Tässä kontekstissa organisaatiopuhe ja -perustelut kietoutuivat vahvasti tieteenalaperusteiden kanssa. Iso osa näistä organisatorisista tekijöistä kiertyy tieteen institutionaalistumiseen (Välimaa 2019): oppiaineet, tiedon tuottamisen ideaalit ja erilaiset akateemiset polut ovat merkki tieteen ja tiedon institutionalisoitumisesta.

Tieteenala- ja tutkimusalakysymysten lisäksi huomiomme kiinnittyi myös muihin osallistujiemme identiteettiä määrittäviin tekijöihin. Jo ennen aineiston keruuta olimme usein kuulleet määritelmän "jyväskyläläiset kielentutkijat". Alun perin tämä oli tulkittu keskusta-periferiakeskusteluna, jossa "keskustan" (Helsingin yliopiston) kielitieteilijät edustavat normia ja muut poikkeusta, joka on nimettävä. Aineistoa tutkiessamme nopeasti huomasimmekin, että organisaatio todellakin oli osallistujillemme merkityksellinen kategoria tieteen- ja tutkimusaloista puhuttaessa.

Kaikesta tästä yhteenkietoutuneisuudesta huolimatta osallistujamme näyttivät kuitenkin pystyvän sijoittamaan itsensä kohtuullisen vaivattomasti soveltavan kielitieteen tai kielentutkimuksen alueelle. Tulevaisuudessa tällaista tarkastelua voisi syventää tutkimalla soveltavan kielitieteen ja kielentutkimuksen julkaisuja ja opinnäytetöitä sekä laajentamalla organisatorista tarkastelua muihin yliopistoihin Jyväskylän lisäksi. Toisaalta jo tällä aineistolla pääsimme tarkastelemaan organisaation merkitystä tieteenalalle tavalla, jota emme ole alan tutkimuksessa nähneet. Institutionalisoitunut tieteenalan status on tärkeä, mutta tuo instituutio, esimerkiksi tieteenala, tutkimusala tai opetusala, vaatii tuekseen organisatorista rakennetta, kuten oppituoleja, professuureja ja laitoksia. Tutkimusalueen ja tieteenalan määrittely ja rajaaminen oli tarkastelussamme läpeensä organisaatiovetoista, organisaation kehystämää ja mahdollistamaa.

Kirjallisuus

Allardt, E. 1999. Tieteelliset seurat tieteessä ja yhteiskunnassa. *Tieteessä tapahtuu*, *17* (7).

Berns, M. & K. Matsuda 2005. Applied linguistics: overview and history. Teoksessa K. Brown (toim.) *Encyclopedia of Language and Linguistics*. Amsterdam: Elsevier, 394–405. http://dx.doi.org/10.1016/B0-08-044854-2/00599-X

Becher, T. & P. Trowler 2001. *Academic Tribes and Territories. Intellectual enquiry and the culture of disciplines.* Second Edition. Buckingham: Society for Research in Higher Education & Open University Press.

Clark, B. 1983. *The Higher Education System. Academic organization in cross-national perspective.* Berkeley: UCLA Press.

Corbett, A. 2003. Ideas, Institutions and Policy Entrepreneurs: towards a new history of higher education in the European Community. *European Journal of Education*, *38* (3), 315–330. https://doi.org/10.1111/1467-3435.00150

Dayé, C. 2015. Schools in the Social and Behavioral Sciences: Concepts and Historical Relevance. Teoksessa James D. Wright (toim.) *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences* (Second Edition), Amsterdam: Elsevier, 128–133. https://doi.org/10.1016/B978-0-08-097086-8.03010-5

De Bot, K. 2015. *A History of Applied Linguistics. From 1980 to present*. London: Routledge.

Goodlad, S. 1979. 'What Is an Academic Discipline?' Teoksessa R. Cox (toim.), *Cooperation and Choice in Higher Education*. London: University of London Teaching Methods Unit.

Gunn, A. 2017. Policy entrepreneurs and policy formulation. In M. Howlett & I. Mukherjee (eds.) *Handbook of policy formulation*. Edward Elgar Publishing, 265–282.

Haakana, M. 2010. Laughter and smiling: Notes on co-occurrences. *Journal of Pragmatics 42*, 1499–1512. http://dx.doi.org/10.1016/j.pragma.2010.01.010

Halonen, M. 1999. Vuorottelujäsennys ryhmäterapiassa. *Virittäjä 103* (3), 338–353. https://journal.fi/virittaja/article/view/39180

Hammarfelt, B. 2019. Discipline. *ISKO encyclopedia of knowledge organization*. https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1361084/FULLTEXT01.pdf

Hsieh, H-F. & S.E. Shannon 2005. Three approaches to qualitative content analysis. *Qualitative Health Research 15* (9), 1277–1288. https://doi.org/10.1177/1049732305276687

Kalaja, P., H. Dufva, K. Mäntylä & A. Pitkänen-Huhta 2013. AFinLA: The Finnish Association of Applied Linguistics. *European Journal of Applied Linguistics 1*(1), 162–173. https://doi.org/10.1515/eujal-2013-0008

Kivinen, O., R. Rinne & K. Ketonen 1993. *Yliopiston huomen: korkeakoulupolitiikan historiallinen suunta Suomessa*. Helsinki: Hanki ja jää.

Krishnan, A. 2009. *What are Academic Disciplines? Some observations on the Disciplinarity vs. Interdisciplinarity debate.* ESRC National Centre for Research Methods. NCRM Working Paper Series 03/09.

Kyngäs H., K. Mikkonen & M. Kääriäinen 2020. *The application of content analysis in nursing science research*. Cham: Springer International Publishing.

Lagerspetz, M. (2023). Suomalaisten sosiologien seura ja Edvard Westermarck. *Ilmiö*.

Miettinen, E. & J. Tuunainen 2010. Perus- ja soveltava tutkimus tiedepolitiikan luokittelukategorioina. *Tiedepolitiikka* 35 (3), 7–16.

Numminen, J. 2020. *Sivistys-Suomen synty 1. Opetusministeriön kansliapäällikkö muistelee: Koulutuspolitiikka*. Helsinki: Edita.

Opetusministeriö 1979. *Korkeakoululaitoksen kehittämissuunnitelma 1979–1986*. Helsinki: Opetusministeriö.

Pennycook, A. 2022. Critical Applied Linguistics in the 2020s. *Critical Inquiry in Language Studies 19* (7), 1–21. https://doi.org/10.1080/15427587.2022.2030232

Päärnilä, O. 2008. *Hengen hehkusta tietostrategioihin: Jyväskylän yliopiston humanistisen tiedekunnan viisi vuosikymmentä*. Jyväskylä Studies in Humanities. Jyväakylä: Jyväskylän yliopisto. https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-5146-7

Ringbom, H. 2012. Review of recent applied linguistics research in Finland and Sweden, with specific reference to foreign language learning and teaching. *Language Teaching 45* (4), 490–514. https://doi.org/10.1017/S0261444812000225

Sajavaara, K. & A. Piirainen-Marsh (toim.) 2000a. *Näkökulmia soveltavaan kielentutkimukseen. Soveltavan kielentutkimuksen teoriaa ja käytäntöä 3*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Sajavaara, K. & A. Piirainen-Marsh (toim.) 2000b. *Kieli, diskurssi, yhteisö. Soveltavan kielentutkimuksen teoriaa ja käytäntöä 2*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Vilkuna, K. H. 2009. Tutkimus ja opetus Jyväskylän yliopistossa. Teoksessa P. Einonen, P. Karonen & T. Nygård (toim.) *Jyväskylän yliopiston historia osa 2. Yliopisto 1966–2006.* Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, 141–382.

Välimaa, J. 2019. *A history of Finnish higher education from the Middle Ages to the 21st century*, Vol. 52. Cham: Springer.

Ylijoki, O.-H. 1998. *Akateemiset heimokulttuurit ja noviisien sosialisaatio.* Tampere: Vastapaino.